

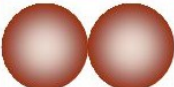

Halogeny

všechny jsou nekovy,

tvoří biatomické molekuly, nízká vazebná energie,
max. u Cl_2 , naopak nejnanežněji disociuje I_2

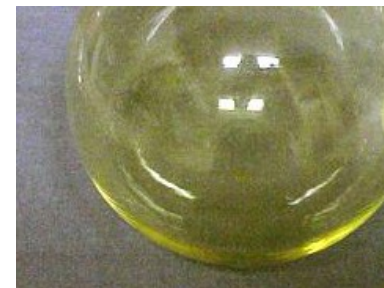
Halogen	Relative size	Melting point (°C)	Boiling point (°C)	State
fluorine		-220	-118	gas
chlorine		-101	-34	gas
bromine		-7	59	liquid
iodine		114	184	solid

F_2 - plyn (zelenožlutý)

Cl_2 - plyn (světle zelený)

Br_2 - kapalina (červenohnědé páry)

I_2 - krystalická sublimující látka (fialové páry)

F_2

Cl_2

Br_2

I_2

Vlastnosti

odstupňování bodů varu = důsledek van der Waalsových mezimolekulárních sil

vysoké hodnoty IE, EA a elektronegativity (F₂ nejvyšší elektronegativita ze všech prvků)

snadná tvorba aniontů; zejména s prvky o nízké elektronegativitě přecházejí za uvolnění velkého množství energie do stavu X⁻ se stálou konfigurací vzácného plynu
⇒ ox. číslo -1

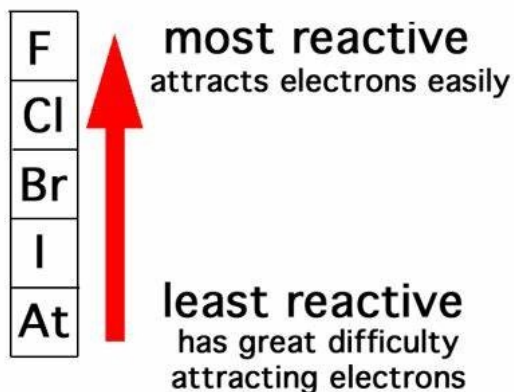
lehčí halogen je vždy schopen oxidovat anion těžšího halogenu a vylučovat ho z vodného roztoku v elementární formě

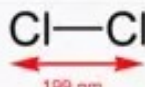

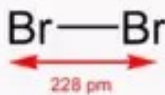

schopnost vytvářet soli přímo s kovy
→ solitvorné prvky

Halogen/ Halide	Fluorine (F ₂)	Chlorine (Cl ₂)	Bromine (Br ₂)	Iodine (I ₂)
Fluoride (F ⁻)	No reaction	No reaction	No reaction	No reaction
Chloride (Cl ⁻)	F ₂ + 2Cl ⁻ → 2F ⁻ + Cl ₂	No reaction	No reaction	No reaction
Bromide (Br ⁻)	F ₂ + 2Br ⁻ → 2F ⁻ + Br ₂	Cl ₂ + 2Br ⁻ → 2Cl ⁻ + Br ₂	No reaction	No reaction
Iodide (I ⁻)	F ₂ + 2I ⁻ → 2F ⁻ + I ₂	Cl ₂ + 2I ⁻ → 2Cl ⁻ + I ₂	Br ₂ + 2I ⁻ → 2Br ⁻ + I ₂	No reaction

vysoká reaktivita halogenů (u F_2 je reaktivita tak vysoká, že nereaguje pouze s 3 prvky - He, Ne, Ar) $\Rightarrow$ v přírodě se nenacházejí ve volném stavu, pouze ve sloučeninách

halogen	molecule	structure	model	$d(X-X)$ / pm (gas phase)	$d(X-X)$ / pm (solid phase)
fluorine	F_2	$F-F$ 		143	149
chlorine	Cl_2	$Cl-Cl$ 		199	198
bromine	Br_2	$Br-Br$ 		228	227
iodine	I_2	$I-I$ 		266	272
astatine	At_2				

Element	Symbol	Atomic Number	Electronic configuration
Fluorine	F	9	$1s^2, 2s^2, 2p^5$
Chlorine	Cl	17	$1s^2, 2s^2, 2p^6, 3s^2, 3p^5$
Bromine	Br	35	$1s^2, 2s^2, 2p^4, 3s^2, 3p^6, 3d^{10}, 4s^2, 4p^5$
Iodine	I	53	$1s^2, 2s^2, 2p^4, 3s^2, 3p^6, 3d^{10}, 4s^2, 4p^6, 4d^{10}, 5s^2, 5p^5$
Astatine	At	85	$1s^2, 2s^2, 2p^4, 3s^2, 3p^6, 3d^{10}, 4s^2, 4p^6, 4d^{10}, 5s^2, 5p^6, 5d^{10}, 6s^2, 6p^5$

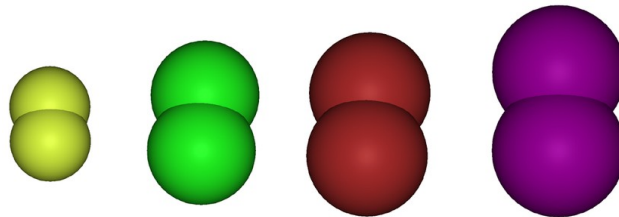
Oxidační čísla:

fluor jako jediný prvek nemůže mít jiné oxidační číslo než -1 ,
ostatní halogeny mají i další oxidační čísla: I , III , (IV) , **V** , **VII**

ox. č. VII - uplatnění všech elektronů na orbitalech ns^2np^5

ox. č. V - stálost ox. čísla stoupá podél podskupiny směrem k těžším homologům; stabilizace valenčních elektronů na orbitalech ns^2 (tzv. inertní el. ns^2 pár) $\Rightarrow$ existuje stálý I_2O_5 , ale Cl_2O_5 a Br_2O_5 neexistují.

nepolární kovalentní biatomické molekuly halogenů se lépe rozpouštějí v málo polárních rozpouštědlech (CS_2 , $CHCl_3$, CCl_4 , C_6H_6)

Reakce halogenů s vodou a s hydroxidy

1) vodné roztoky halogenů podléhají na světle pomalé hydrolýze:

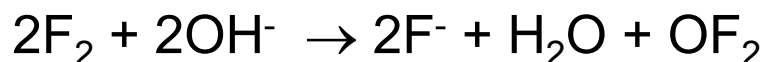
pro Cl_2 , Br_2 , I_2 platí:

pro F_2 platí:

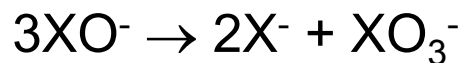
2) ve vod. roztoku alkalických hydroxidů se liší chování halogenů:

u ostatních halogenů:

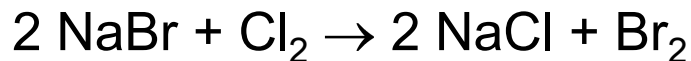
hydrolýza

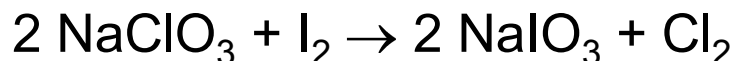
disproporcionace

Obecné metody přípravy halogenů

1) Vzájemné vytěsňování ze svých sloučenin:

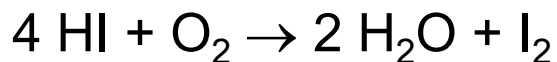
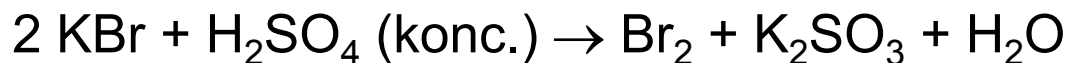

(u halogenidů lehčí halogen vytěsňuje těžší)

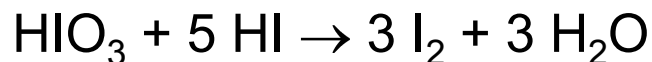

(ze sloučenin, v nichž halogeny mají kladné ox. číslo mohou být vytěsněny těžším halogenem)

2) Oxidací halogenvodíků nebo halogenidů:

3) Redukcí kyslíkatých sloučenin halogenů:

Fluor

žlutozelený plyn pronikavého zápachu. Fluor je extrémně *jedovatý*, leptá dokonce i sklo. Přírodní fluor je ze 100 % tvořen stabilním izotopem ^{19}F , uměle bylo připraveno dalších 10 nestabilních izotopů fluoru s nukleonovými čísly 15 až 25.

mimořádná reaktivita dána malou velikostí atomu → max. elektronegativita.

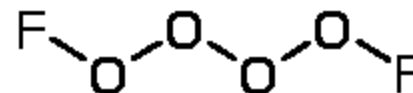
pevná kovalentní vazba v molekulách, menší blízkost vázaných atomů,
např.: v molekulách CX_4 :

C-F (428 kJ/mol)

C-Cl (327 kJ/mol)

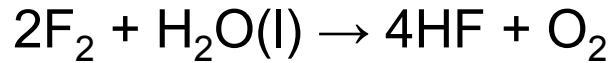
Fluor jako jediný známý prvek tvoří valenční sloučeniny s netečným plynem radonem. Elementární fluor i řada fluoridů patří mezi extrémně silná oxidační činidla, fluorid platinový PtF_6 oxiduje i netečný plyn xenon.

Kromě kyslíku, dusíku a chloru přímo reaguje téměř se všemi prvky. S vodíkem reaguje fluor explozivně za vzniku fluorovodíku, s ostatními nekovy za vývoje plamene. S kyslíkem se slučuje pouze nepřímo za vzniku několika různých fluoridů kyslíku, např. OF_2 , O_2F_2 , O_4F_2 a dalších.

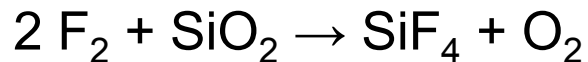
Reakce fluoru s kapalnou vodou probíhá za vzniku fluorovodíku a kyslíku:

Reakce fluoru s ostatními halogeny probíhá za vzniku interhalogenů typu: XF , XF_3 a XF_5 , s jodem i XF_7 .

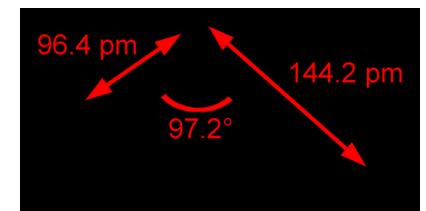
Některé kovy reagují s fluorem za normálních teplot nebo při mírném zahřátí jen na povrchu a vzniklý povlak brání další reakci – **pasivace**. Při silnějším zahřívání reakce pokračuje do hloubky a některé kovy jako zinek, cín nebo hliník, dokonce vzplanou. Za červeného žáru působí fluor dokonce i na zlato a platinu.

Sklo (tvořené oxidem křemičitým), reaguje s fluorem za vzniku plynného fluoridu křemičitého a kyslíku.

Působením fluoru na vodu vzniká fluorovodík a kyslík, který obsahuje také malé množství ozonu, za jistých podmínek však působením fluoru na vodu vzniká fluorovodík HF a kyselina fluorná HOF .

Je to pevná krystalická látka, která se explozivně rozkládá za vzniku HF a kyslíku

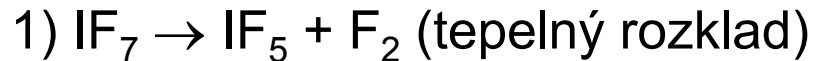
Průměrný obsah fluoru v zemské kůře je 0,0585 %. V přírodě se elementární fluor jako prvek, díky své značné reaktivitě, nevyskytuje.

Ojedinělý výskyt přírodního elementárního fluoru je znám v antozonitu (páchnoucí fluorit) z dolu Wölsendorf v Bavorsku (e zdejším radioaktivním fluoritu byly zjištěny až 200 nm velké bubliny fluoru („smradlavý kazivec“). Elementární fluor se uvolňuje z fluoridu vápenatého působením beta záření, jehož zdrojem je uran přítomný v antozonitu)

Nejdůležitějšími užitkovými nerosty fluoru jsou minerály fluorit (kazivec) CaF_2 , fluoroapatit $\text{Ca}_5\text{F}(\text{PO}_4)_3$ a kryolit $\text{Na}_3[\text{AlF}_6]$. Ze všech nerostů mají nejvyšší obsah fluoru minerál griceit LiF (73,24 % F), barberit $(\text{NH}_4)\text{BF}_4$ (72,5 % F) a ferucit NaBF_4 (69,2% F). Celkem bylo popsáno přes 440 nerostů s obsahem fluoru.

Příprava fluoru:

2) Tavná elektrolýza směsi fluoridů alkalických kovů

Výroba:

Tavnou elektrolýzou ($T = 250\text{-}300 \text{ C}$) hydrogenfluoridu draselného $\text{KF} \cdot 2\text{HF}$ - přibližné složení

Elektrolýza probíhá při teplotě $250\text{-}300 \text{ C}$ v elektrolyzérch vyrobených ze slitin niklu.

Přímé využití nachází fluor jako okysličovadlo v raketových motorech a jako fluorační činidlo v organické syntéze (výrobu teflonu a dalších syntetických organických polymerů).

Krátkodobý pozitronový radionuklid ^{18}F ($T_{1/2} = 110 \text{ min.}$) se používá v emisní tomografii.

Chlor

žlutozelený plyn charakteristického zápachu. Má 2 stabilní izotopy ^{35}Cl a ^{37}Cl .

Stejně jako ostatní halogeny, je i chlor mimořádně chemicky reaktivní prvek. Reaktivita chloru je ale ve srovnání s fluorem poněkud nižší.

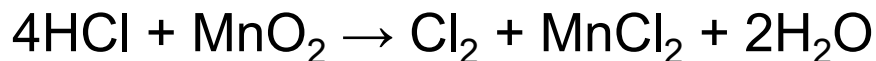
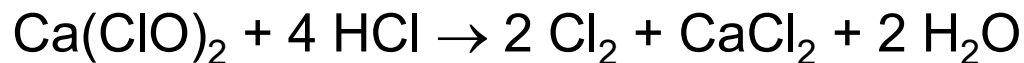
Chlor reaguje s většinou prvků přímo, sloučeniny chloru s uhlíkem, kyslíkem a dusíkem lze připravit nepřímo.

Průměrný obsah chloru v zemské kůře je 0,2 %. V přírodě se volný chlor nevyskytuje, ve velkém množství se chlor nachází zejména v chloridech alkalických kovů. Celkem bylo popsáno více než 300 nerostů s obsahem chloru.

Chlorid sodný (NaCl , halit, sůl kamenná) je hlavní složkou solí obsažených v mořské vodě. Další minerály: sylvín (KCl), karnalit ($\text{KMgCl}_3 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$) nebo kainit ($\text{KMgClSO}_4 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$).

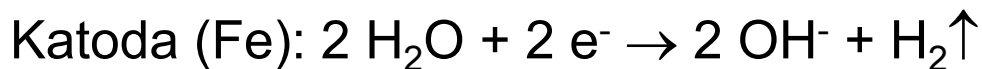
Příprava:

oxidací chlorovodíku:

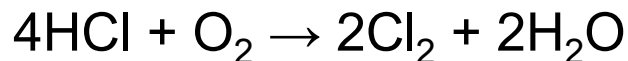

Výroba:

vedlejší produkt při výrobě NaOH elektrolýzou vodného roztoku NaCl

katalytická oxidace chlorovodíku (různé postupy)

Použití

chlorační činidlo při výrobě velké řady anorganických i organických sloučenin, bělidlo, výroba bromu, sterilizace pitné vody

Mechanismus sterilizace vody pomocí chloru

K ničení choroboplodných zárodků v chlorované vodě nedochází přímým působením chloru, ale vlivem volného kyslíku, který vzniká rozkladem kyseliny chlorné HClO, vzniklé rozpouštěním chloru ve vodě.

Reaction of chlorine with water

Reaction of calcium-hypochlorite with water

Reaction of sodium-hypochlorite with water

formation of hypochlorous-acid (HOCl) !!

Addition of Cl_2 , Ca(OCl)_2 , NaOCl

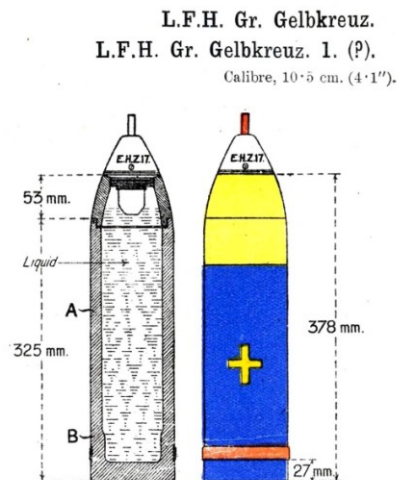
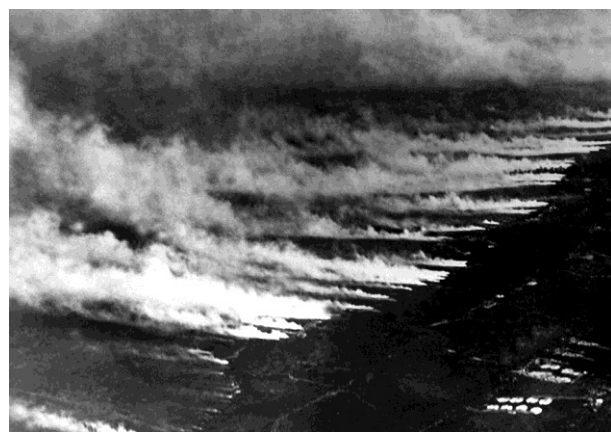

Válečné použití chloru

Poprvé byl použit německou armádou v roce 1915 - na západní frontě v bitvě u Ypres, na východní frontě při obléhání pevnosti Osowiec.

Chlor je těžší než vzduch, drží se v zákopech.

Chlor reaguje s vlhkostí obsaženou ve sliznicích za vzniku kyseliny chlorovodíkové, která poškozují zejména oči a plicní tkáň.

Brom

červenohnědá kapalina, nepříjemného zápachu. Přírodní brom je směsí dvou stabilních izotopů ^{79}Br a ^{81}Br , uměle bylo připraveno dalších 24 radioaktivních izotopů s nukleonovými čísly 68 až 94.

Brom ochotně reaguje s celou řadou prvků, svými chemickými vlastnostmi se značně podobá chloru.

V přírodě se volný brom nevyskytuje, je obsažen v řadě sloučenin, většinou jako doprovod chloru. Obsah bromu v zemské kůře je 2,4 ppm. Nejdůležitějším minerálem bromu je **bromkarnalit** $\text{KBr}\cdot\text{MgBr}_2\cdot 6\text{H}_2\text{O}$.

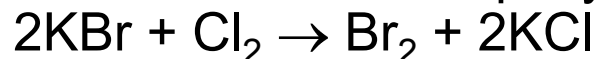
Příprava:

oxidací bromidů v kyselém prostředí:

Výroba:

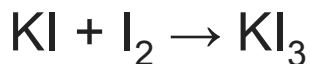
z matečných louhů po zpracování karnalitu, brom se vytěsňuje po okyselení chlorem za zvýšené teploty:

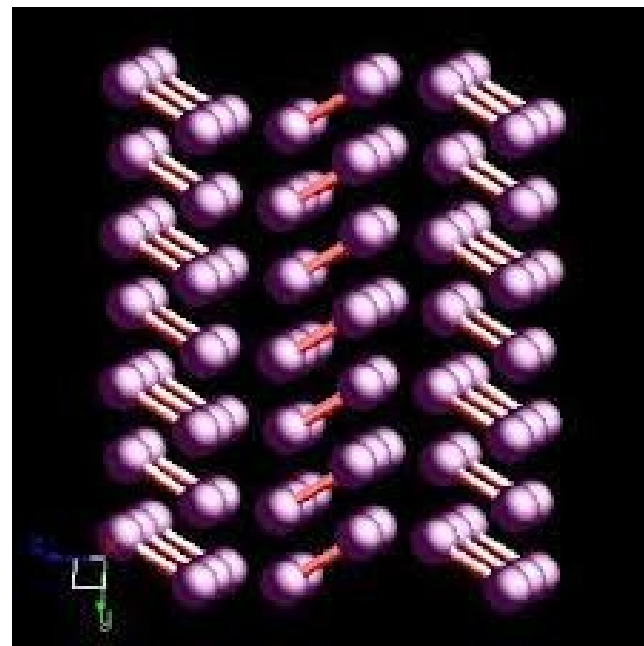
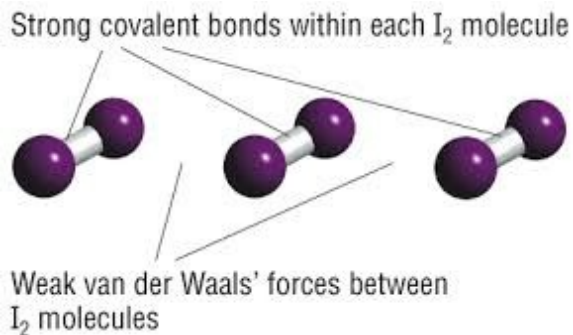
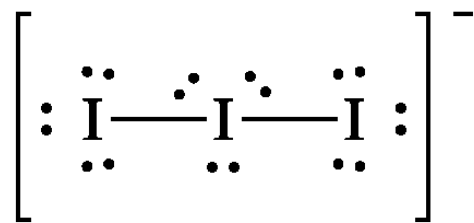

Jod

Elementární jod je tmavě fialová až černá látka, která za atmosférického tlaku přechází přímo do plynné fáze, **sublimuje**. Jeho páry mají fialovou barvu a charakteristický dráždivý zápach. Ve vodě se rozpouští velmi slabě, lépe je rozpustný v **ethanolu** nebo nepolárních rozpouštědlech jako **sirouhlík** (CS_2), **tetrachlormethan** (CCl_4) nebo **benzen** (C_6H_6). Je rozpustný ve vodném roztoku **jodidu draselného**, s kterým tvoří trijodidový anion, tohoto se využívá v jodometrických titracích.

I_3^- : žlutý až tmavohnědý
"Lugolův roztok"

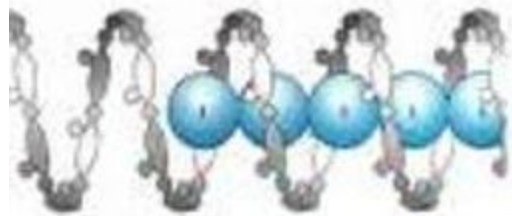
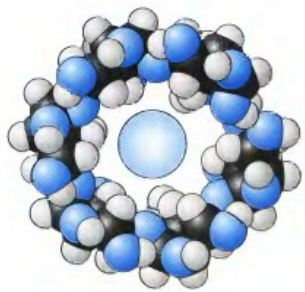

Jod

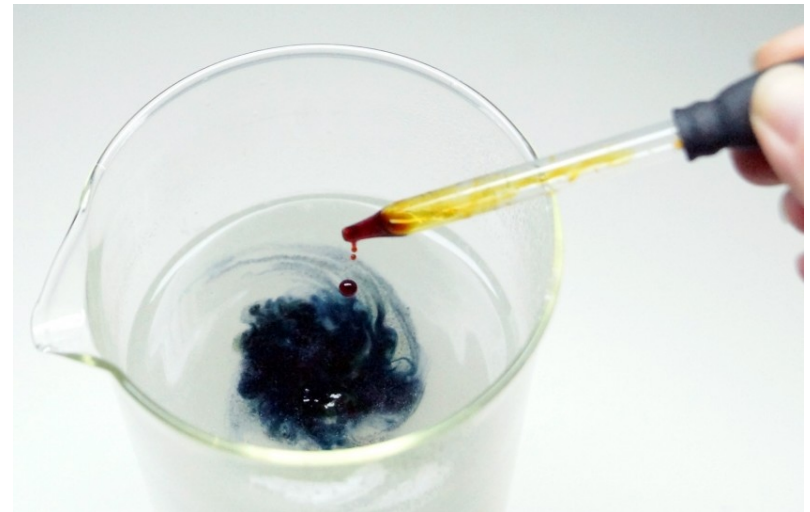
v nepolárních rozpouštědlech - fialové roztoky

v polárních rozpouštědlech hnědé roztoky, = důsledek solvatace → posun $I_{\max}$ absorpčního pásu přenosem náboje

Se škrobem jod tvoří tmavě modrý komplex

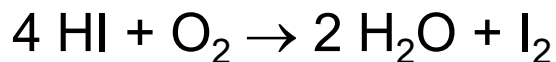
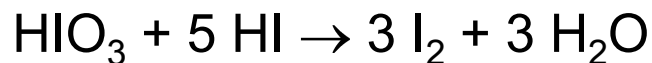
Amylose-iodine complex

Přírodní jod je ze 100 % tvořen stabilním izotopem ^{127}I , uměle bylo připraveno dalších 33 nestabilních izotopů jodu s hmotnostními čísly od 108 do 141.

Jod je méně reaktivní než ostatní halogeny. Snadno reaguje s fosforem, železem a rtutí. S vodíkem reaguje jod neochotně. S kyslíkem se přímo neslučuje, nepřímo lze připravit oxid jodičný I_2O_5 , který je jediným známým stabilním oxidem halogenů.

Příprava:

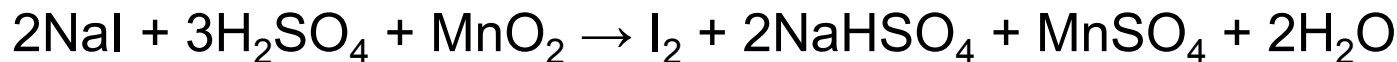
Výroba:

1) z matečných louhů po zpracování chilského ledku, přidáním směsi HSO_3^- a SO_3^{2-}

(IO_3^- se částečně redukuje na I^- , který reaguje s nezreagovaným IO_3^- na I_2)

2) z popela z mořských chaluh a některých naftových vod obsahujících jodidy. Výroba jodu z jodidů se provádí oxidací jodičnany, chromany nebo oxidem manganičitým v kyselém prostředí:

Jod se v přírodě vyskytuje pouze ve sloučeninách, elementární jod se v přírodě nenalézá. Průměrný obsah jodu v zemské kůře je 0,045 %.

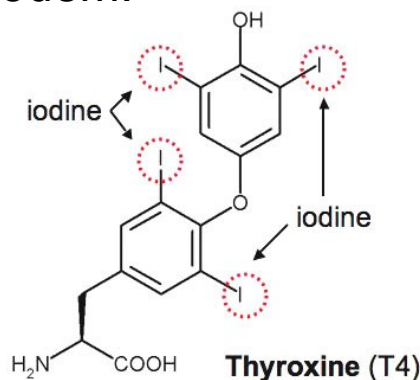
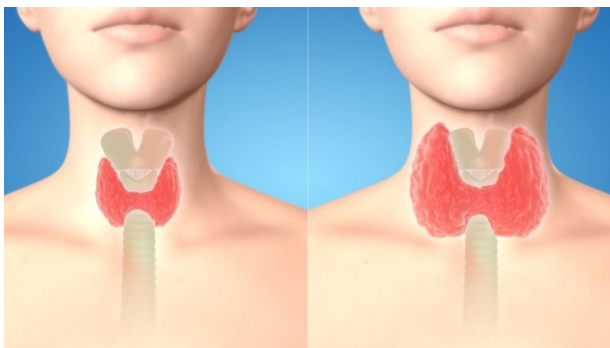
Zdrojem jodu je chilský ledek, ve kterém je jod přítomen jako jodičnan.

Největší využití nalézá jod a jeho sloučeniny v lékařství jako desinfekce a zejména jako laboratorní činidlo pro celou řadu analytických metod (oxidimetrie, jodometrie).

V nukleární medicíně má klíčový význam pro diagnostiku a terapii onemocnění štítné žlázy radiojód ^{131}I ($T_{1/2} = 8 \text{ dní}$).

Endemická struma

Zvětšení štítné žlázy důsledku nedostatku jódu. Onemocnění bylo výrazně častější ve vnitrozemských oblastech oproti oblastem přímořským, kde potřeba jódu byla satureována díky jídelníčku bohatému na mořské ryby; tuto příčinu se podařilo odstranit obohacováním potravinářské soli jódem.

Astat

= černá, tuhá látka, vzhledem i chováním podobná jodu. Zahříváním přechází na tmavě fialové páry.

Astat nemá žádný stabilní izotop a v přírodě se vyskytuje jen v naprosto nepatrných množstvích jako člen některé z uranových, popř. thoriové rozpadové řady. Je známo cca 30 izotopů astatu, z nichž nejstabilnější ^{210}At má poločas rozpadu 8,3 hodiny.

Sloučeniny se velmi rychle rozpadají vlivem radioaktivity:

Astatidy As^- (astatid sodný NaAt , hořečnatý MgAt_2 a **astatovodík** HAt).

Silnými oxidačními činidly lze připravit **astatnany** AtO^{-1} , **astatitany** AtO_2^{-1} a **astatičnany** AtO_3^{-1} .

S ostatními halogeny tvoří fluorid astatný AtF , chlorid astatný AtCl a jodid astatný AtI .

Sloučeniny halogenů

Halogenvodíky

HF, HCl, HBr, HI

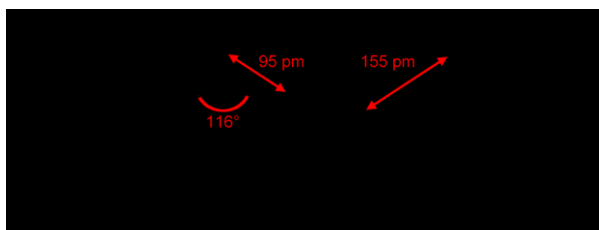
snadno zkapalnitelné, fyziologicky dráždivé, leptající, jedovaté plyny

TABLE 22.3 Properties of the Hydrogen Halides

Property	HF	HCl	HBr	HI
Molecular weight	20.01	36.45	80.92	127.91
Melting point (°C)	-83	-115	-89	-51
Boiling point (°C)	19.5	-84.2	-67.1	-35.1
Bond enthalpy (kJ/mol)	567	431	366	299
H—X bond length (Å)	0.92	1.27	1.41	1.61
Solubility in H ₂ O (g/100 g H ₂ O, 10°C)	∞	78	210	234

snadno se rozpouštějí v H₂O na roztoky halogenvodíkových kyselin

Properties	HF	HCl	HBr	HI
Melting point/K	190	159	185	222
Boiling point/K	293	189	206	238
Bond length(H—X)/pm	91.7	127.4	141.4	160.9
$\Delta_{\text{diss}} H^\circ/\text{kJ mol}^{-1}$	574	432	363	295
pK_a	3.2	-7.0	-9.5	-10.0

← increasing order of bond dissociation energy
 → increasing order of acidic strength

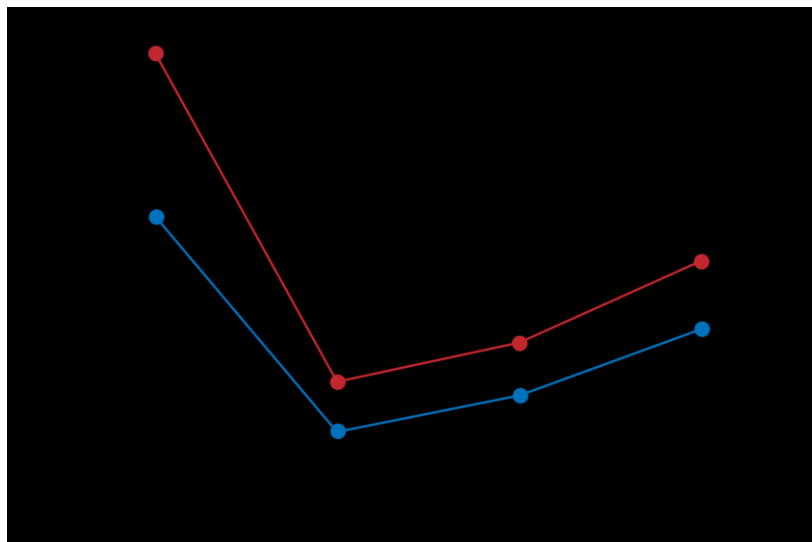
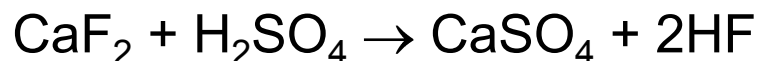
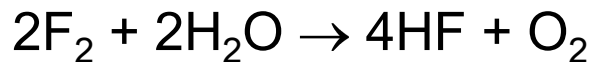
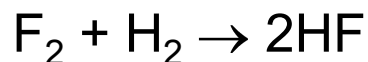

Table 3.4: General Properties:

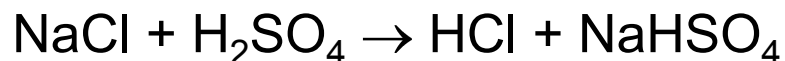
	HF	HCl	HBr	HI
Bond dissolution enthalphy	+562	+431	+366	+299
% of ionic character	43	17	113	7

Příprava halogenvodíků

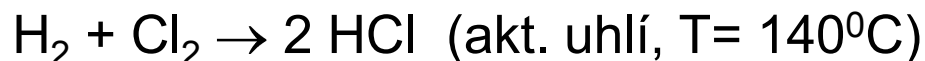
HF:

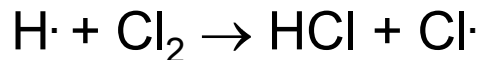
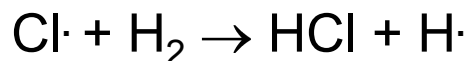
HCl:

(vytěsněním z chloridům méně těkavou kyselinou)

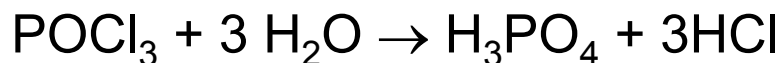
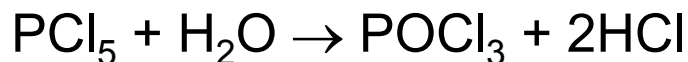
- nutná značná opatrnost, třaskavá chlorová směs, vybuchuje po ohřevu či UV světlem v důsledku řetěz. reakce:

...

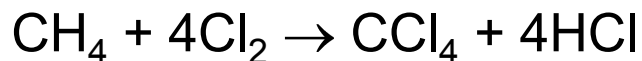
Rozkladem některých kovalentních chloridů vod. parou:

Reakcí chloru s vod. parou na rozžhaveném koksu:

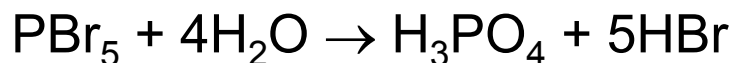
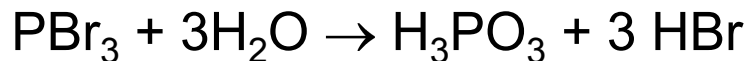

Chlorací org. sloučenin:

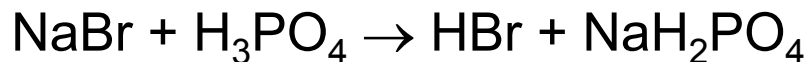

HBr:

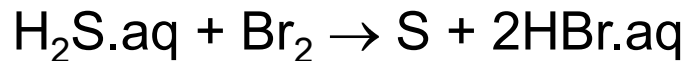
Hydrolýza kovalentních bromidů

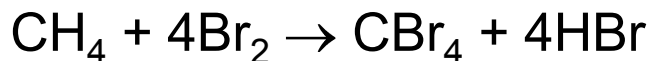
Vytěsněním z bromidů méně těkavou kyselinou

Oxidací kovalentních hydridů bromem ve vod. roztoku:

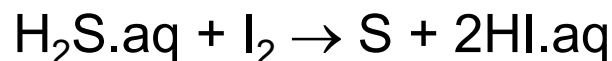
Bromací org. sloučenin:

HI:

- příprava analogicky k HBr

Např:

Použití

HF: výroba fluor. derivátů, výroba polovodičů, F₂, freonů, fluoroplastů;
významné nevodné ionizující rozpouštědlo

HCl: výroba chlor. derivátů, výroba řady solí, hydrolytické odbourávání
bílkovin, součást žaludeční šťávy (0.3- 0.5 %)

HBr, HI: příprava solí

Halogenvodíkové kyseliny

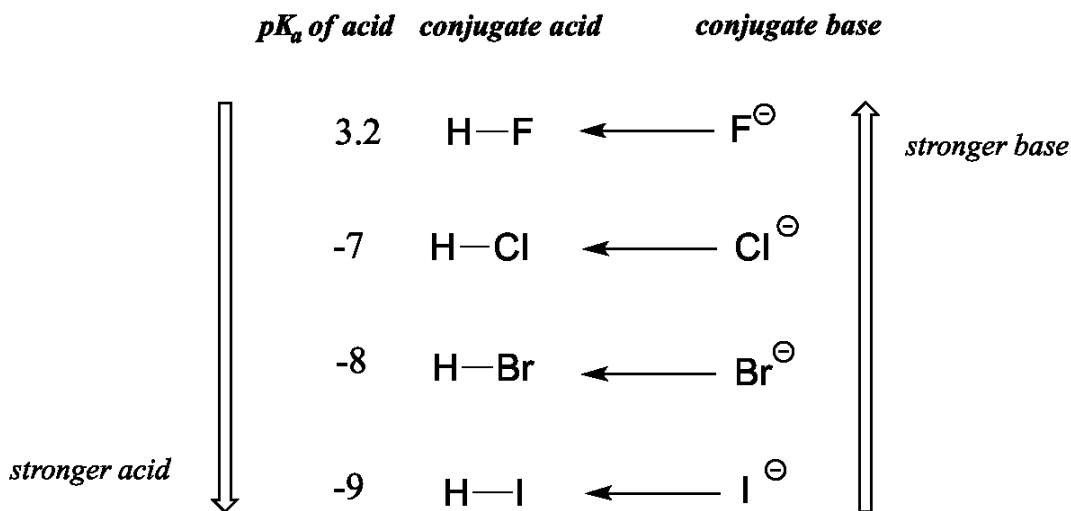
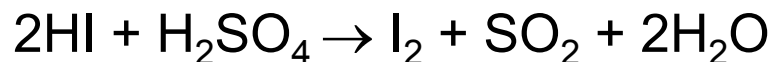
- adsorpcí halogenvodíku v H₂O

Obchodní preparáty: 48% HF, 37% HCl, 48% HBr, 47% HI

- odstupňovanou kyselost (vliv velikosti aniontu): HI je nejsilnější halogenvodíková kyselina

Klesající stálost vazby H-X se u HBr a HI projevuje též v snadném uvolnění halogenů a jejich redukční působení

HBr a HI nelze připravit rozkladem alkalických halogenidů např. konc. H₂SO₄, vznikající HBr nebo HI redukuje H₂SO₄:

Halogenidy

- iontové
- kovalentní

Iontové halogenidy

- halogenidy s elektropozitivními prvky, velký rozdíl elektronegativit (např. LiF)
- málo těkavé, pevné, stálé látky, většinou dobře rozpustné v H₂O, výjimku tvoří některé fluoridy s vysokými mřížkovými energiemi (LiF, CaF₂, SrF₂, BaF₂, fluoridy lanthanoidů a aktinoidů)

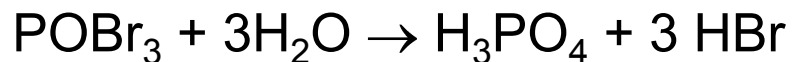
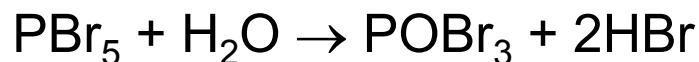
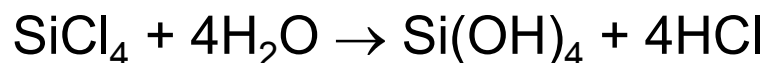
Kovalentní halogenidy

- malý rozdíl elektronegativit

Nízkomolekulární

Halogenidy nekovů a polokovů

- obvykle snadná hydrolýza za vzniku halogenvodíku, oxokyseliny nebo hydroxidu:

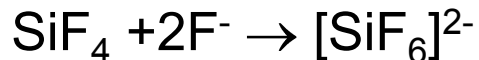

SF_6 , SiF_4 , TeBr_4 , ...

Halogenidy kovů ve vyšších oxidačních stavech

TiCl_4 , SnCl_4 , UF_5 , WF_6 , ...

Halogenidové ionty mohou vystupovat jako ligandy a tvořit komplexy s přechodnými kovy nebo s kovalentními halogenidy:

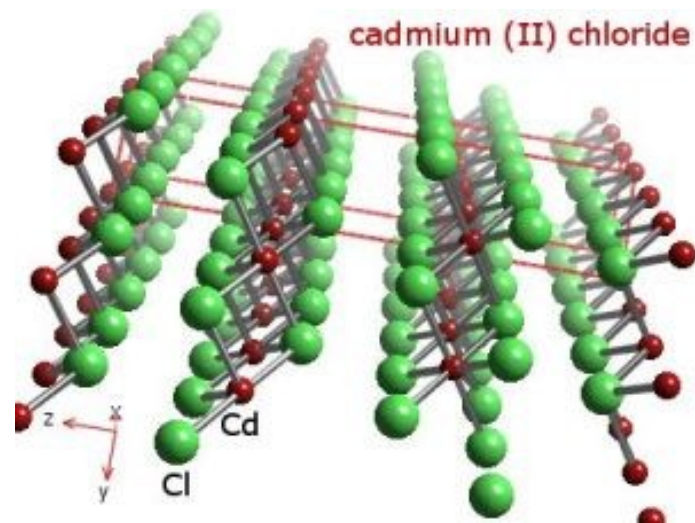
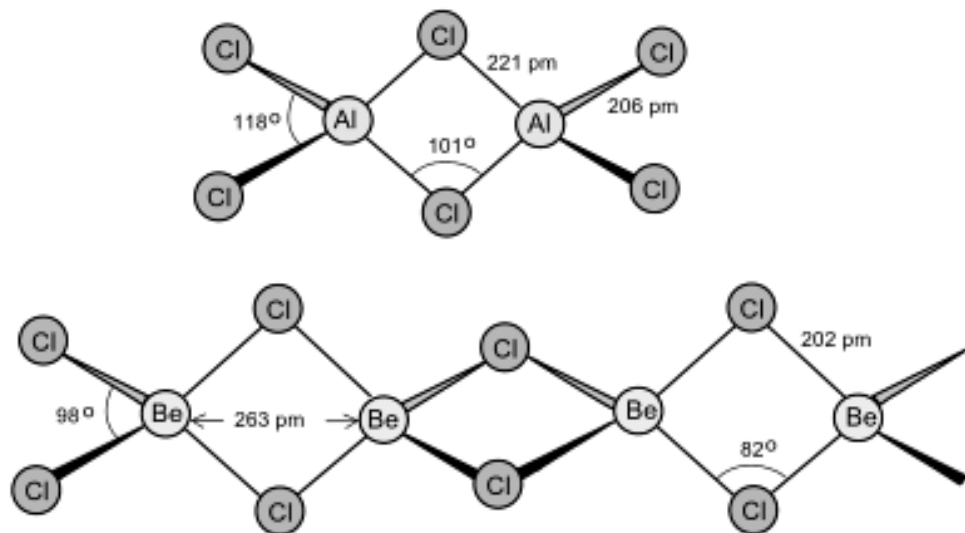

Vysokomolekulární

s lineárními, rovinnými nebo prostorovými sítěmi kovalentních vazeb

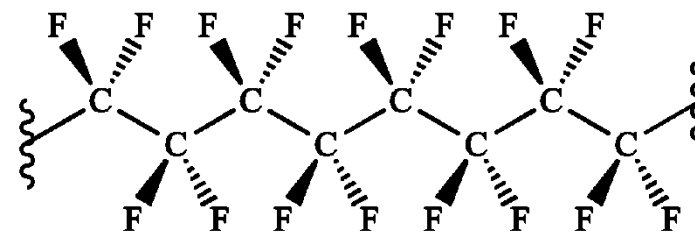
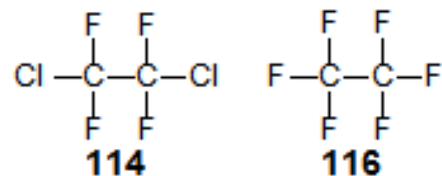
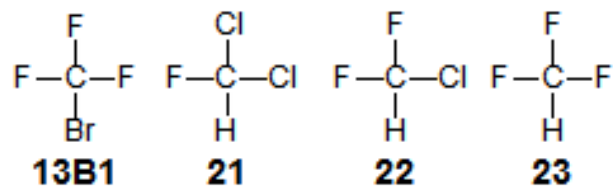
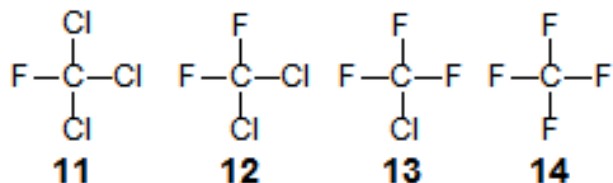
Atomy halogenů mají několik volných elektronových párů => mohou fungovat jako můstkové ligandy.

AlCl_3 , CdCl_2 , CuBr_2 , BiI_3

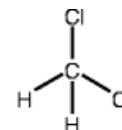
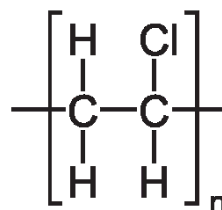

Kovalentní halogenidy uhlíku

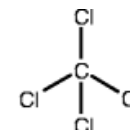
Freons

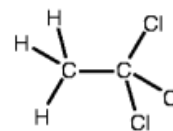
PTFE (Teflon)

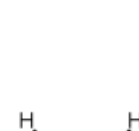
dichloromethane (DCM)

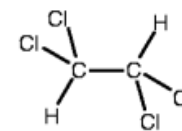
carbon tetrachloride (CT)

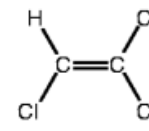
1,1,1 - trichloroethane (1,1,1-TCA)

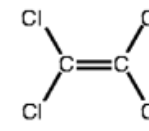
vinyl chloride (VC)

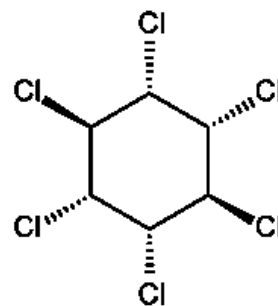
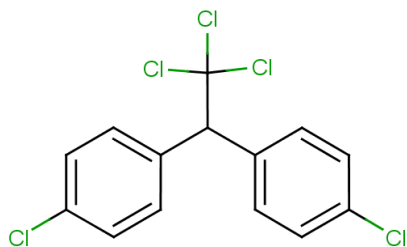
1,1,2,2 - tetrachloroethane (1,1,2,2-TeCA)

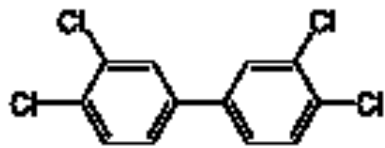

trichloroethene (TCE)

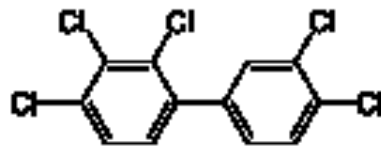

perchloroethene (PCE)

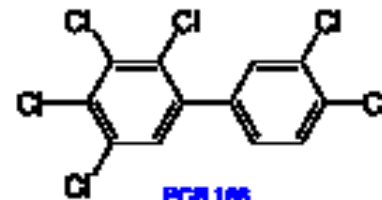

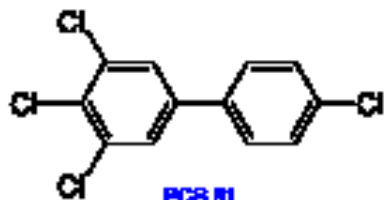
PCB 77

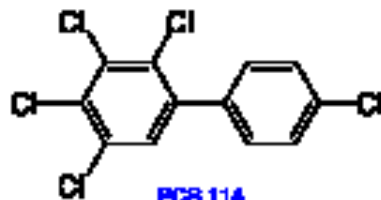
PCB 105

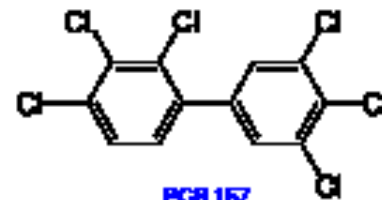
PCB 106

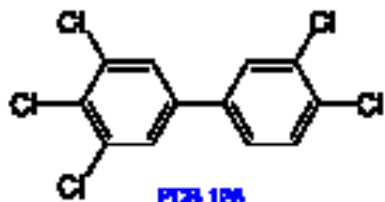
PCB 81

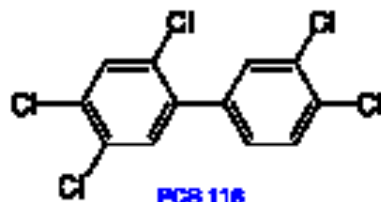
PCB 114

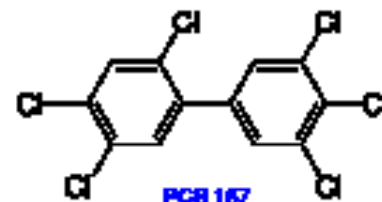
PCB 157

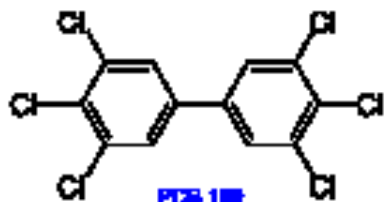
PCB 126

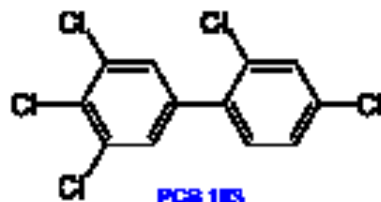
PCB 116

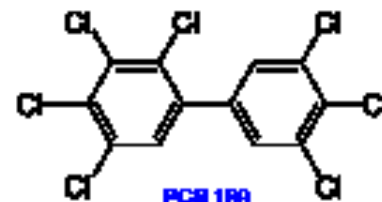
PCB 157

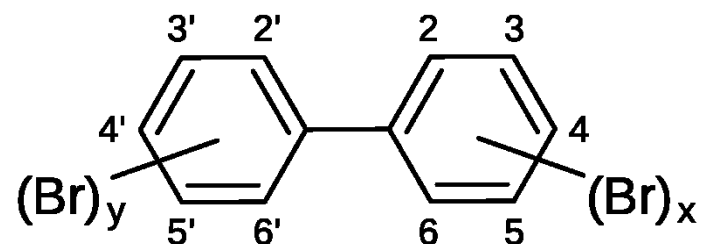
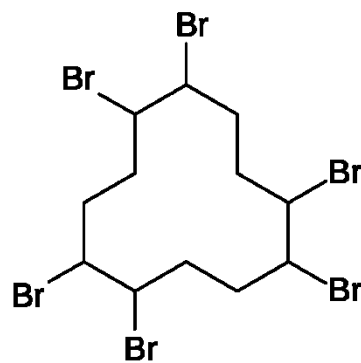
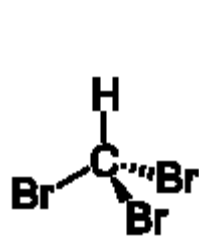
PCB 188

PCB 185

PCB 189

Podle chování k vodě

1. *Halogenidy podléhající pouze elektrolytické disociaci (výrazně iontové)*

NaCl, KI, CaCl₂

2. *Hydrolyzující halogenidy (halogenidy nekovů, polokovů a některých kovů)*

PI₃, AsCl₃, TiCl₄

3. *Halogenidy nereagující s vodou*

CCl₄, SF₆, SeF₆, OsF₆

Chloride	NaCl	MgCl ₂	AlCl ₃	SiCl ₄	PCl ₃	PCl ₅
Structure	giant ionic lattice		simple molecular			
Bonding	strong electrostatic forces of attraction between the ions		weak van der Waals' forces of attraction between molecules			
Melting point / °C	808	714	sublimes at 180	- 70	-112	sublimes at 162
Reaction with water	dissolves to form neutral solution	hydrolyses to a small extent to form a slightly acidic solution	hydrolyses to give acidic solution			
Approximate pH of solution	pH ≈ 7	pH ≈ 6.5	pH ≈ 3	pH = 1	pH = 1	pH = 1

Fluorid uranový slouží k rozdělení izotopů uranu pro použití v jaderných elektrárnách.

Fluorid sodný NaF a **fluorid cínatý** SnF₂ se přidávají jako desinfekce do zubních past a slouží k ochraně dřeva před hnilobou.

Fluorid sírový SF₆ se využívá k přípravě inertní atmosféry při odlévání hořčíkových slitin, ve směsi s dusíkem nebo argonem slouží k odstraňování vodíku a dalších nežádoucích prvků, které způsobují poréznost hliníku a mědi. SF₆ se také používá jako zvukově izolační plyn do dvojitých skel oken.

Hydrofluorid amonný NH₄HF₂ se používá jako desinfekční činidlo v lihovarnictví a k leptání skla.

Fluorid boritý BF₃ se používá jako katalyzátor iontových polymerací alkenů,

Fluoridy stříbrnatý AgF₂, **kobaltitý** CoF₃, **niklitý** NiF₃, **chloritý** ClF₃, **bromitý** BrF₃, **fosforečný** PF₅ a **siřičitý** SF₄ jsou důležitá fluorační činidla.

Fluorid dusitý NF_3 selektivní leptací činidlo při výrobě polovodičů

Jodid dusitý NI_3 třaskavina (jododusík)

Bromid stříbrný AgBr využití ve fotografickém průmyslu

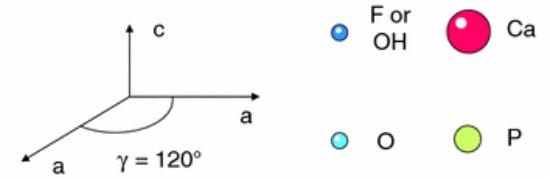
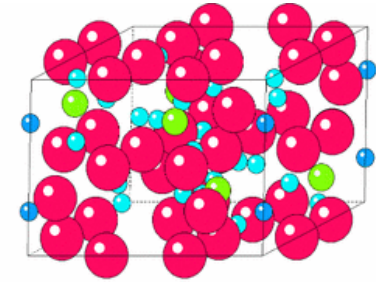
Chloridy: biogenní ion, vliv na hospodaření organismu s vodou, acidobazickou rovnováhu a osmotický tlak tělních tekutin. Součást izotonických a fyziologických roztoků v medicíně.

Bromidy: hypotenzivní a sedativní účinky

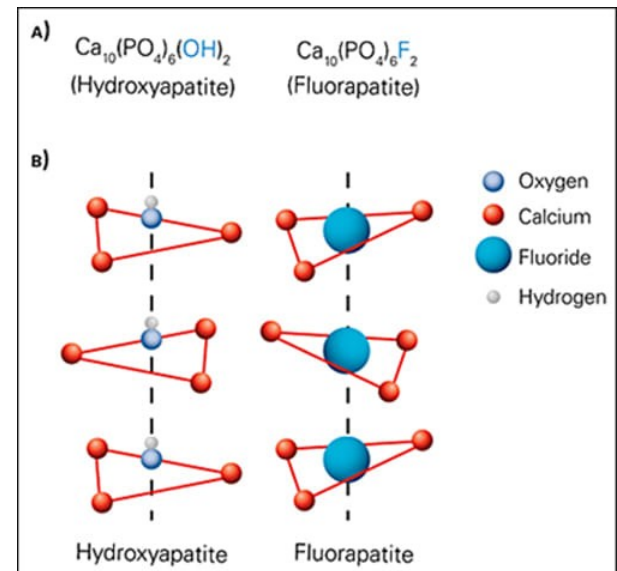
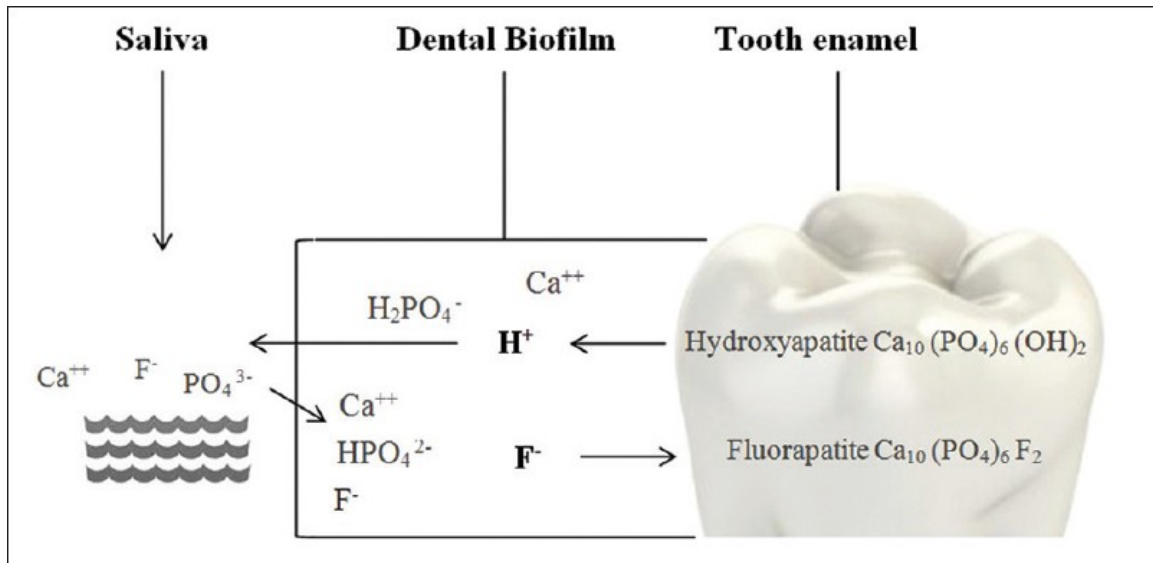
Ion	Silver Nitrate	Dilute Ammonia	Concentrated Ammonia
F ⁻	No visible change (clear solution)		
Cl ⁻	White Precipitate	Colourless Solution	
Br ⁻	Cream Precipitate	Cream Precipitate	Colourless Solution
I ⁻	Yellow Precipitate	Yellow Precipitate	Yellow Precipitate

Fluoridy v zubní pastě

Fluoroapatit je méně rozpustný než hydroxyapatit, dochází ke zpevňování skloviny.

	hydroxyapatite	fluorapatite
Composition	$\text{Ca}_{10}(\text{PO}_4)_6(\text{OH})_2$	$\text{Ca}_{10}(\text{PO}_4)_6\text{F}_2$
a (nm)	0.94282	0.93684
c (nm)	0.68777	0.68841

Interhalogenové sloučeniny

skupina sloučenin, které tvoří halogeny mezi sebou

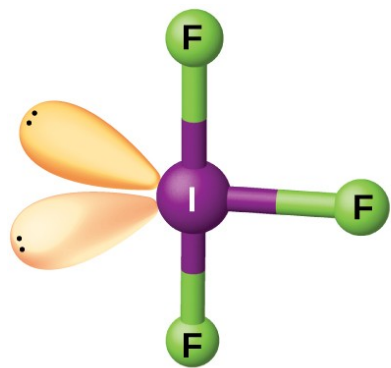
zákl. typy: AX, AX₃, AX₅, AX₇

- halogen X vždy elektronegativnější než A
- nejobvyklejší typ AB
- stálost sloučenin AB klesá s rozdílem elektronegativit

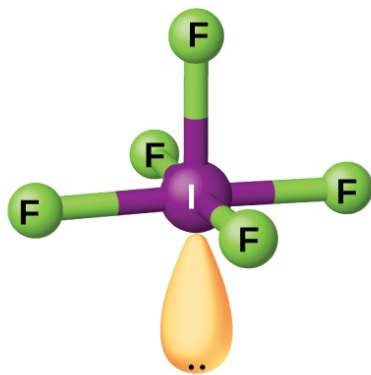
XY	XY ₃	XY ₅	XY ₇
ClF(g) ^a	ClF ₃ (g)	ClF ₅ (g)	
BrF(g)	BrF ₃ (l)	BrF ₅ (l)	
BrCl(g)			
ICl(s)	ICl ₃ (s)	IF ₅ (l)	IF ₇ (g)
IBr(s)			

^aThe states of matter are given for 25 °C and 1 atm.

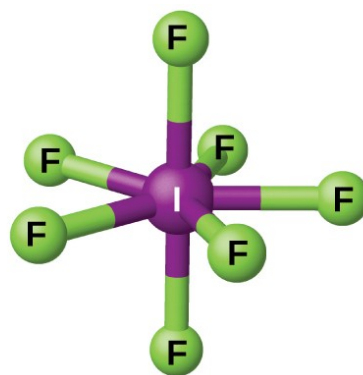
AX	AX ₃	AX ₅	AX ₇
ClF	ClF ₃	ClF ₅	IF ₇
BrF	BrF ₃	BrF ₅	
BrCl	IF ₃	IF ₅	
ICl	I ₂ Cl ₆		
IBr			
IF (unstable)			

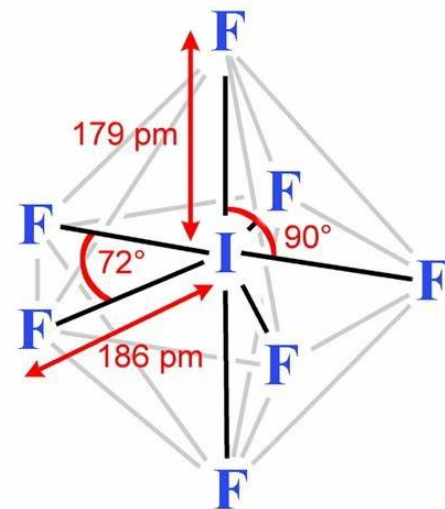
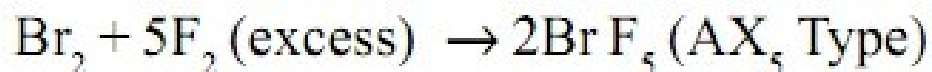
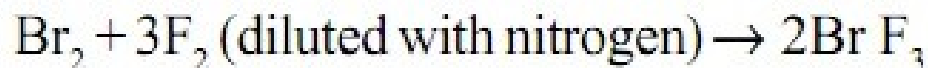
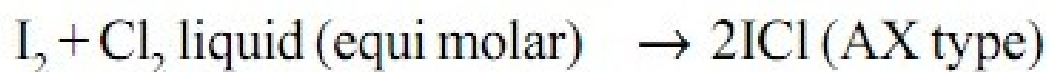
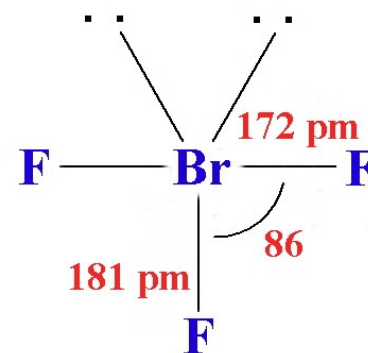
IF₃

IF₅

IF₇

Compound	ClF	BrF	BrCl	ICl	IBr	ClF ₃	BrF ₃	IF ₃	I ₂ Cl ₆	ClF ₅	BrF ₅	IF ₅	IF ₇
Appearance at 298K	Colorless gas	Pale brown gas	impure	Red solid	Black solid	Colorless gas	Yellow liquid	Yellow solid	Orange solid	Colorless gas	Colorless liquid	Colorless liquid	Colorless gas
Stereochemistry	linear	linear	linear	linear	linear	T-shaped	T-shaped	T-shaped	planar	square-based pyramid	square-based pyramid	square-based pyramid	pentagonal bipyramid
Melting point /K	117	~240	dissoc.	300(a)	313	197	282	245 (dec)	337 (sub)	170	212.5	282.5	278 (sub)
Boiling point /K	173	~293	~278	~373	389	285	399	-	-	260	314	373	-
$\Delta_f H^\circ(298\text{ K}) / \text{kJ mol}^{-1}$	-50.3	-58.5	14.6	-23.8	-10.5	-163.2	-300.8	~-500	-89.3	-255	-458.6	-864.8	-962
Dipole moment for gas-phase molecule /D	0.89	1.42	0.52	1.24	0.73	0.6	1.19	-	0	-	1.51	2.18	0
Bond distances in gas-phase molecules except for IF ₃ and I ₂ Cl ₆ / pm	163	176	214	232	248.5	160 (eq), 170 (ax)	172 (eq), 181 (ax)	187 (eq), 198 (ax)	238 (terminal) 268 (bridge)	172 (basal), 162 (apical)	178 (basal), 168 (apical)	187 (basal), 185 (apical)	186 (eq), 179 (ax)

Oxosloučeniny halogenů

Acidobazické chování oxokyselin

Čím slabší je O-H bond tím silnější je kyselina. O-H bond je oslabována v důsledku rostoucí elektronegativity centrálního atomu.

Zvýšení počtu atomu kyslíku zvyšuje oxidační číslo centrálního atomu. Vyšší oxidační číslo na centrálním atomu reprezentuje pozitivní náboj na atomu.

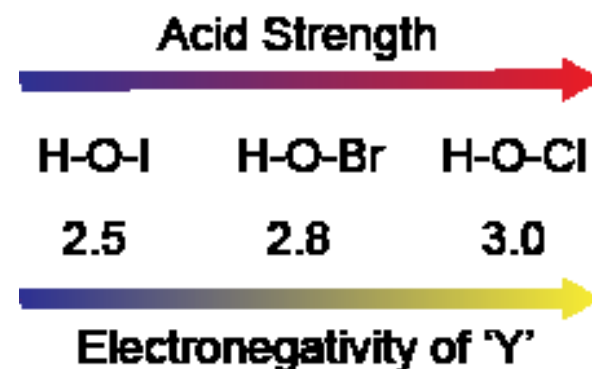

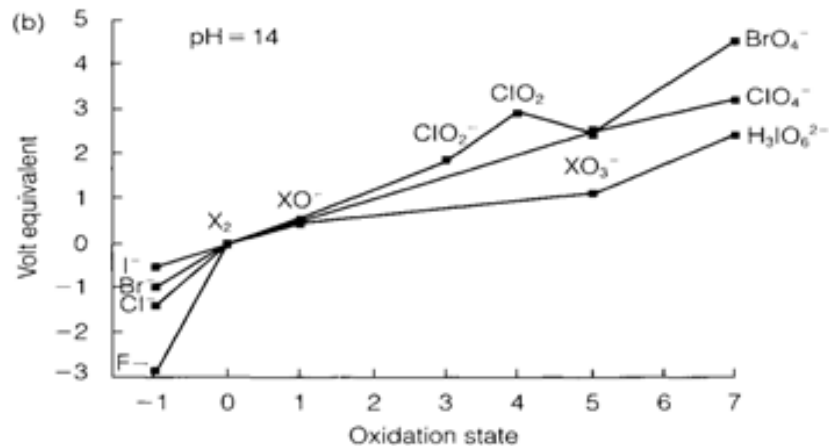
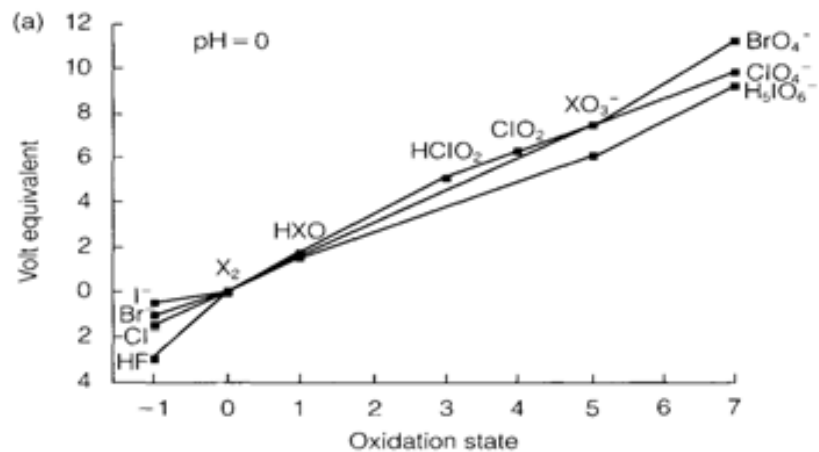
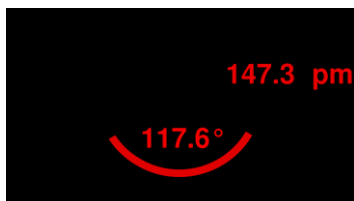
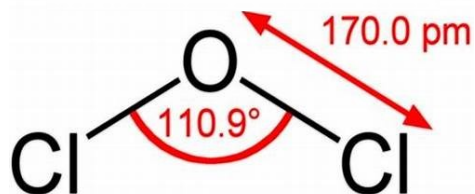
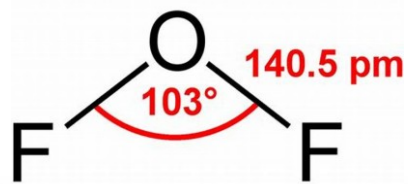
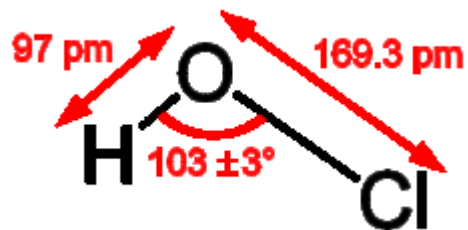
TABLE 22.4 The Oxyacids of the Halogens

Oxidation State of Halogen	Formula of Acid			Acid Name
	Cl	Br	I	
+1	HClO	HBrO	HIO	Hypohalous acid
+3	HClO ₂	—	—	Halous acid
+5	HClO ₃	HBrO ₃	HIO ₃	Halic acid
+7	HClO ₄	HBrO ₄	HIO ₄ , H ₅ IO ₆	Perhalic acid

TABLE 16.6 Electronegativity Values (EN) of Y and Acid-Dissociation Constants (K_a) of the Hypohalous Acids, H—O—Y

Acid	EN of Y	K_a
HClO	3.0	3.0×10^{-8}
HBrO	2.8	2.5×10^{-9}
HIO	2.5	2.3×10^{-11}

The halogens other than fluorine form stable compounds corresponding to nearly all values of the oxidation number from -1 to $+7$, as shown in the accompanying chart.

+7		HClO ₄ , Cl ₂ O ₇		H ₅ IO ₆
+6		Cl ₂ O ₆		
+5		HClO ₃	HBrO ₃	HIO ₃ , I ₂ O ₅
+4		ClO ₂	BrO ₂	IO ₂
+3		HClO ₂		
+2				
+1		HClO, Cl ₂ O	HBrO, Br ₂ O	HIO
0	F ₂	Cl ₂	Br ₂	I ₂
-1	HF, F ⁻	HCl, Cl ⁻	HBr, Br ⁻	HI, I ⁻

Type	X ₂ O	XO ₂	XO ₃	X ₂ O ₆	X ₂ O ₇	Others
Oxidation state	+1	+4	+5	+6	+7	-
F	-	-	-	-	-	OF ₂ (-1) O ₂ F ₂ (-1) O ₄ F ₂ (-1)
Cl	Cl ₂ O	ClO ₂	-	Cl ₂ O ₆	Cl ₂ O ₇	Cl ₂ O ₄ (+4)
Br	Br ₂ O	BrO ₂	-	-	-	-
I	-	-	I ₂ O ₅	-	-	I ₄ O ₉ I ₂ O ₄ (+4)

	HOX	HXO ₂	HXO ₃	HXO ₄
Oxidation State of Halogen	+1	+3	+5	+7
	HOF			
	HOCl	HClO ₂	HClO ₃	HClO ₄
	HOBr	HBrO ₂	HBrO ₃	HBrO ₄
	HOI		HIO ₃	HIO ₄

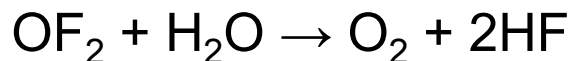
TABLE 19.8 Oxoacids of the Halogens

Oxidation

State	Generic Name (Formula)	Chlorine	Bromine	Iodine
+1	Hypohalous acid (HXO)	HClO	HBrO	HIO
+3	Halous acid (HXO ₂)	HClO ₂	—	—
+5	Halic acid (HXO ₃)	HClO ₃	HBrO ₃	HIO ₃
+7	Perhalic acid (HXO ₄)	HClO ₄	HBrO ₄	HIO ₄ , H ₅ IO ₆

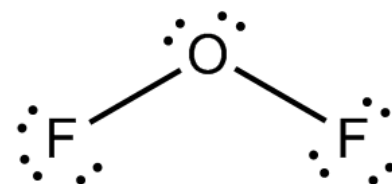
Oxosloučeniny fluoru

OF₂, difluorid kyslíku je bezbarvý plyn, v kapalně formě se jedná o tmavě žlutou kapalinu. S vodou téměř nereaguje, ale reakce s vodní párou probíhá explozivně za vývoje značného množství tepla:

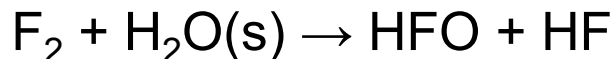

Příprava:

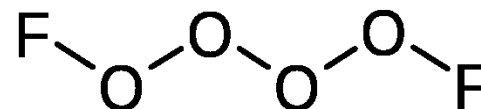
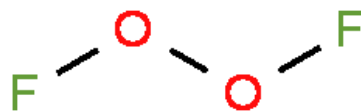
- 1) tavnou elektrolýzou hydrofluoridu draselného KHF₂
- 2) reakcí fluoru se zředěným roztokem hydroxidu sodného:

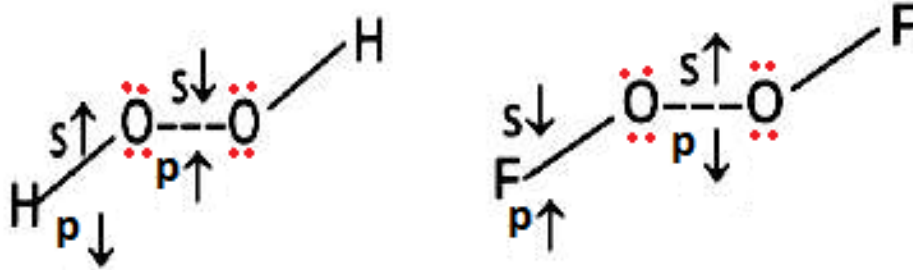
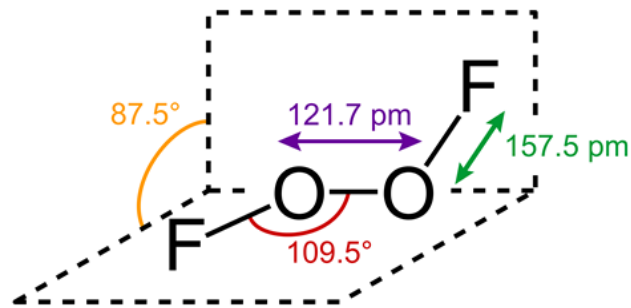
HFO - jediná známá kyslíkatá kyselina fluoru. Připravuje se reakcí fluoru s ledem:

Další fluoridy kyslíku: O₂F₂, O₄F

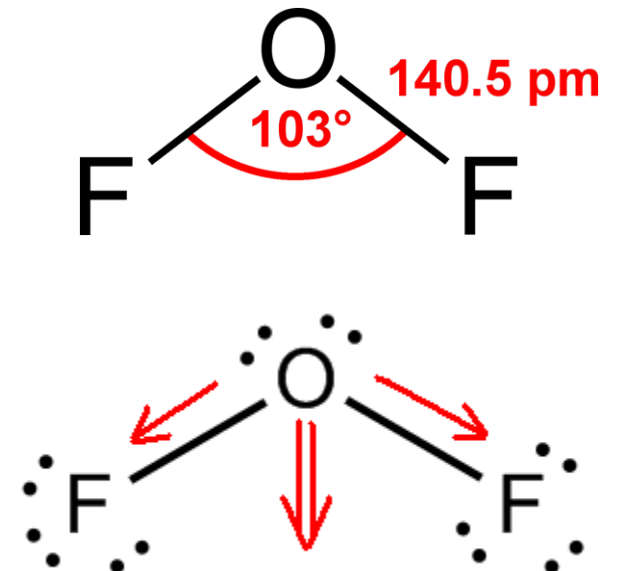

O_2F_2 reaguje explozivně s čímkoliv, s čím přijde do kontaktu.

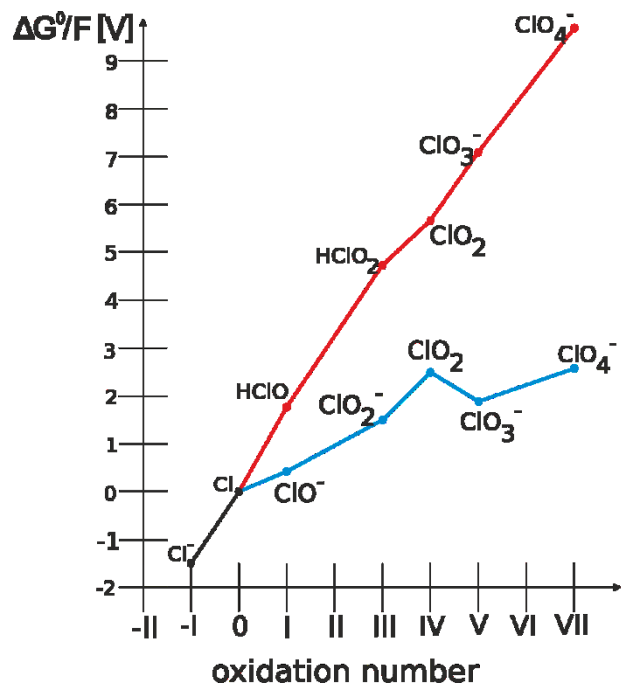
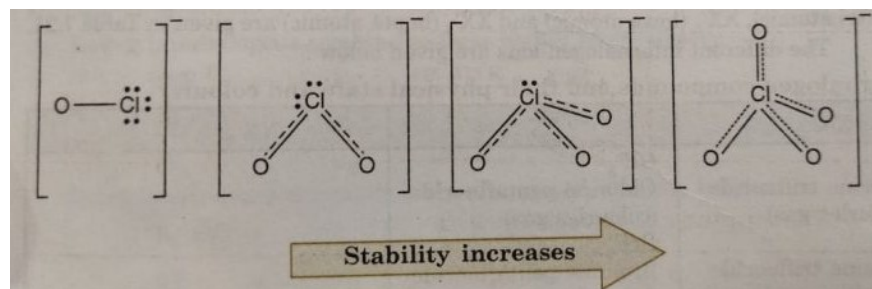
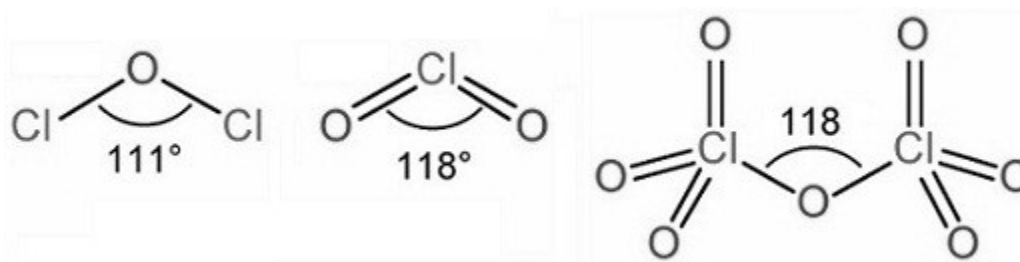
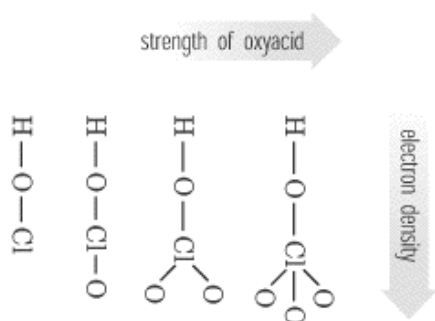
O-O Bond length of $H_2O_2 > O_2F_2$

Elektronegativita F je mnohem vyšší než u vodíku, hybridizace of atomu kyslíku je stejná u H_2O_2 a O_2F_2 (sp^3). Podle Bentova pravidla mají hybridní orbitály obsahující fluor menší s -charakter a větší p -charakter, zatímco u ostatních je tomu naopak. Tudíž délka vazby O-O je v O_2F_2 kratší než v H_2O_2 .

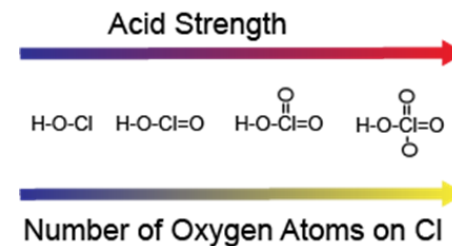
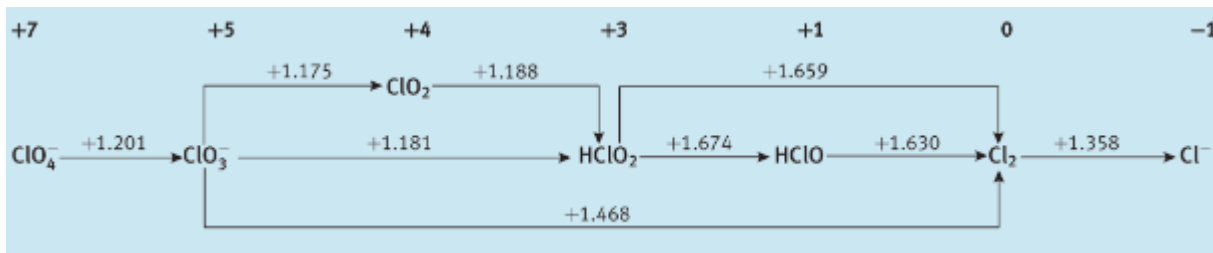

Oxosloučeniny chloru

Cl_2O , ClO_2 , Cl_2O_7 - vysoce reaktivní, nestálé, silné oxidační účinky.

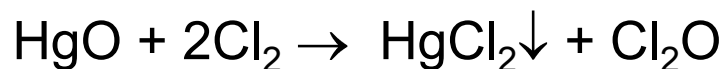
Acid	Formula	Chlorine oxidation state	pK_a
<u>Hypochlorous acid</u>	HClO	+1	+7.5
<u>Chlorous acid</u>	HClO_2	+3	+2.0
<u>Chloric acid</u>	HClO_3	+5	-1.0
<u>Perchloric acid</u>	HClO_4	+7	-10

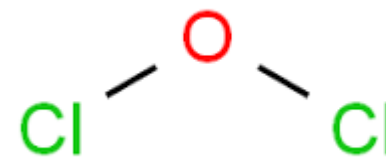
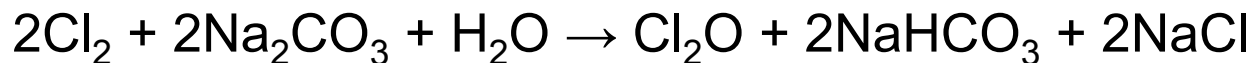
Cl₂O - zelenožlutý plyn, lomená molekula, anhydrid kys.chlorné

Příprava:

1) disproportionace suchého chloru vlivem HgO

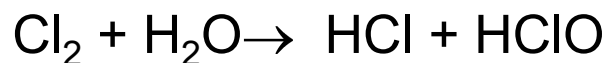
2) reakce chloru s uhličitanem sodným:

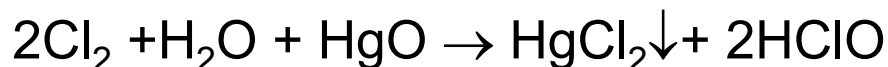
HClO - nestálá látka, silné ox.účinky, slabá kyselina, existuje pouze ve vodných roztocích

Příprava:

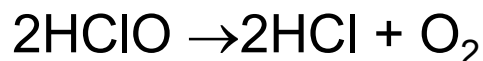
disproporcionace chloru v H₂O

rovnováhu lze posunout vpravo odstraňováním Cl⁻ pomocí HgO:

zahříváním HClO rozklad:

MClO (chlornany)

nestálé, silné ox.účinky, zahříváním disproportionují na Cl⁻ a ClO₃⁻

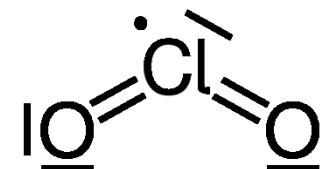
technicky významné je **chlorové vápno** (smíšený chlorid a chlornan vápenatý)

Použití:

bělící, dezinfekční, oxidační a chlorační činidla

ClO₂ - zelenožlutý, explozivní plyn, smíšeným anhydridem HClO₂ a HClO₃

reakce s hydroxidy:

Použití

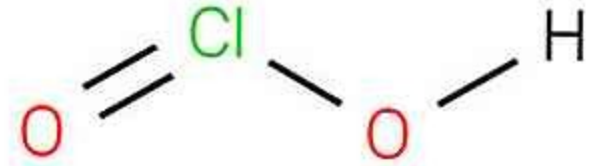
bělení buničiny, dezinfekce vody

HClO₂ - nestálá látka, stejně jako HClO existuje jen ve vodných roztocích

M^IClO₂ (chloritany)

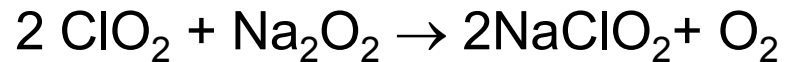
- silná ox. činidla, stálejší než HClO₂

Příprava:

1) zaváděním ClO₂ do roztoků hydroxidů

2) redukce ClO₂ pomocí peroxidu

Použití:

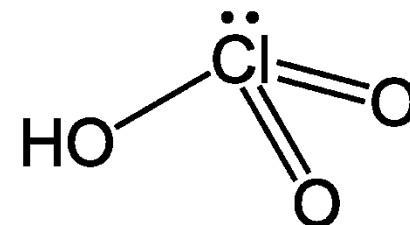
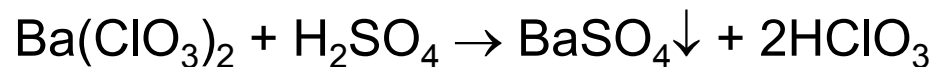
stejně jako u M^IClO

HClO₃ - silná kyselina, silné ox. účinky, nestálá, existuje stejně jako HClO a HClO₂, pouze ve vodných roztocích cca do 40 % koncentrace

- snadný rozklad:

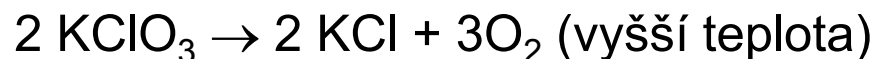
Příprava:

MClO₃ (chlorečnany)

- důležité soli, dobře rozpustné ve vodě, relativně stálé, silné ox. účinky (s redukujícími látkami až explozivní charakter)

- rozklad zahřátím:

Příprava:

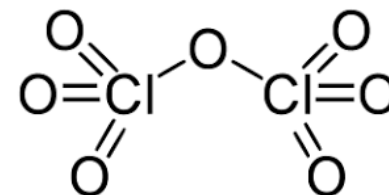
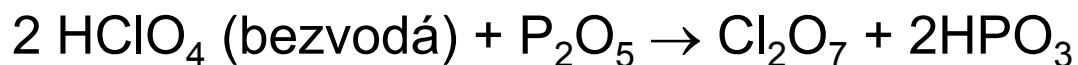
-zaváděním Cl₂ do alk. hydroxidů za tepla

Použití:

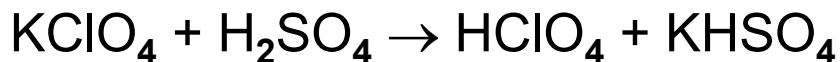
oxidační činidla, bezpečnostní trhaviny, raketová paliva, výroba zápalek, herbicidy k ničení plevelu a trávy

Cl₂O₇ - bezbarvá olejovitá kapalina, explosivně se rozkládá zahřátím nebo úderem, ve styku s redukujícími látkami se explosivně redukuje.

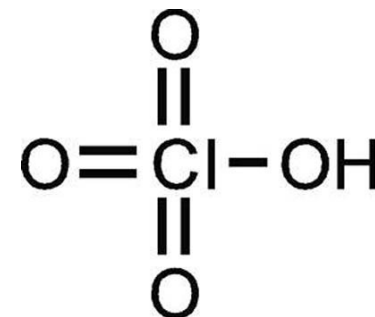

HClO₄ - bezbarvá dýmavá viskózní kapalina, jediná oxokyselina chloru, kterou lze připravit bezvodou, s vodou se mísí v každém poměru, její monohydrát je krystalická látka, jednou z nejsilnějších kyselin

Příprava:

Použití: silné ox.činidlo, k důkazu K⁺

M'ClO₄ (chloristany)

- nejstálější kyslíkaté sloučeniny chloru, iontové sloučeniny s tetraedrickými anionty ClO₄⁻, málo komplexotvorné.

Příprava:

1) Neutralizace HClO₄ např.:

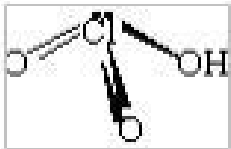
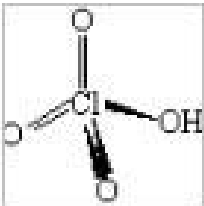
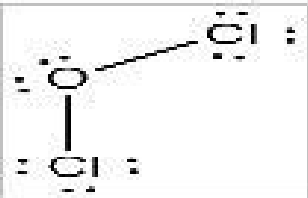
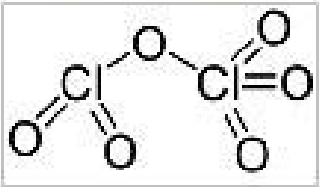
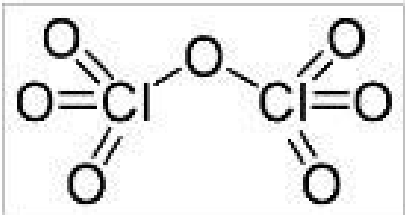

2) $4 \text{KClO}_3 \rightarrow 3 \text{KClO}_4 + \text{KCl}$ tepelný rozklad při cca 500 °C

3) Anodickou oxidací ClO₃⁻ na Pt elektrodě

Použití:

oxidační činidla, součást střeliva a pyrotechniky, NH₄ClO₄ se používá jako okysličovadlo v raketových motorech na tuhá paliva, Mg(ClO₄)₂ se v laboratorní praxi používá k sušení plynů.

HOCl	hypochlorite	$\text{Cl}-\text{OH}$
HOClO	chlorite	
HOClO₂	chlorate	
HOClO₃	perchlorate	
Cl₂O	Dichlorine monoxide	
ClO₂	Chlorine oxide	$\text{O}=\text{Cl}=\text{O}$
Cl₂O₆	Dichlorine hexoxide	
Cl₂O₇	Dichlorine heptoxide	

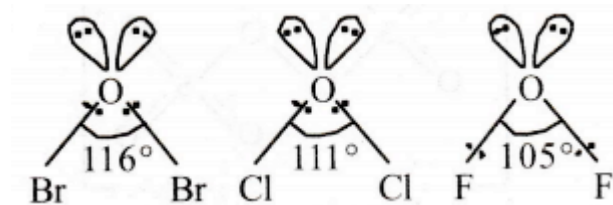
OXOSLOUČENINY BROMU

Oxidy: Br_2O , BrO_2

- krajně nestálé látky, schopné,
existence jen hluboko pod $0\text{ }^\circ\text{C}$

Kyseliny: HBrO a HBrO_3

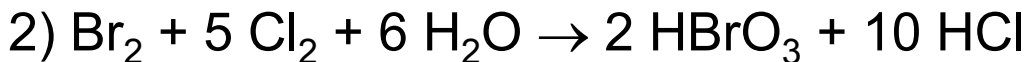
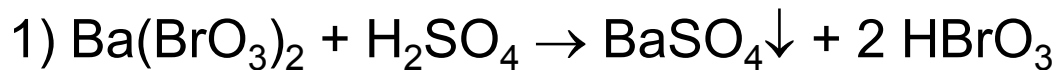
HBrO a M'BrO

- obdobné vlastnosti jako HClO a M'ClO
- bromnany mají větší sklon k disproportionaci na BrO_3^- a Br^-

HBrO₃

- analogické vlastnosti jako HClO_3

Příprava:

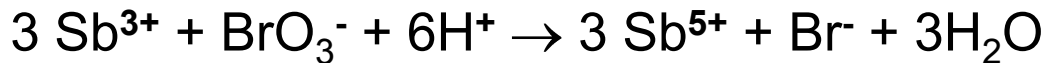

M^IBrO₃

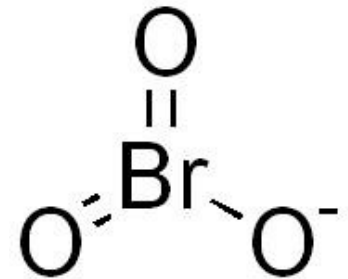
- analogické vlastnosti jako M^IClO₃

- bromičnany se teplem nerozkládají na BrO₄⁻, ale přímo na Br⁻ a O₂

- oxidační činidla používaná v odměrné analýze např.:

- analyticky důležitá reakce:

Bromičnan draselný se používá spolu s **bromidy** k laboratorní přípravě vodného roztoku bromu:

Bromičnan draselný se v potravinářství používá k vylepšování mouky (intenzivnější kynutí chleba) jako aditivum pod označením **E 924** (v ČR je zakázaný).

Příprava

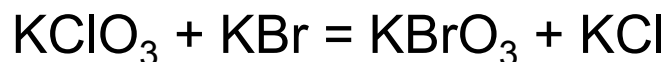
reakcí bromu s horkým roztokem hydroxidu draselného. Reakce je vratná, takže změnou reakčních podmínek (okyselením) lze z bromidu draselného a bromičnanu draselného získat zpátky brom

rozklad bromnanu draselného na bromičnan draselný a bromid draselný

nebo redoxní reakcí chlorečnanu draselného s bromidem draselným

OXOSLOUČENINY JODU

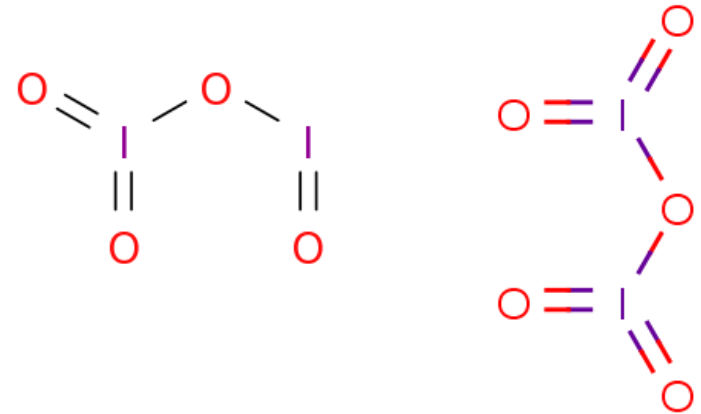
- na rozdíl od oxosloučenin chloru a bromu za lab. teploty většinou krystalické látky včetně oxidů a kyselin

- z oxidů existují:

I_2O_4 - $IOIO_3$ jodičnan jodylu

I_4O_9 - $I(IO_3)_3$ jodičnan joditý

I_2O_5 - bílá kryst. látka

na rozdíl od analogických oxidů ostatních halogenů jsou stálé.

oxid jodičný I_2O_5 je extrémně silné oxidační činidlo a používá se jako součást filtrů ochranných masek proti oxidu uhelnatému.

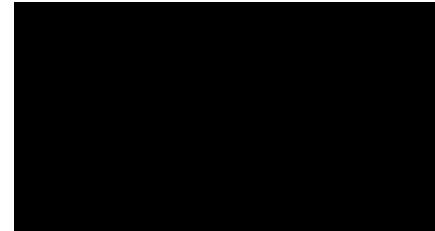
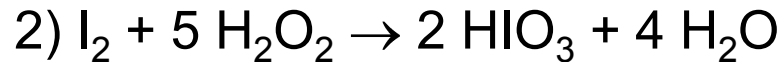
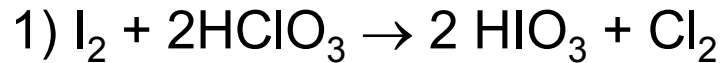
HIO a M'IO

- analogické vlastnosti jako $HClO$ a $M'ClO$, zcela nestálé látky

Kyselina jodičná HIO_3

- bílá kryst. látka, stálá, silná kyselina, dobře rozpustná ve vodě, v koncentrovaných roztocích částečná tendence k polymeraci

Příprava:

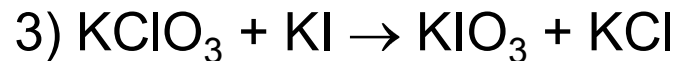
Jodičnany $\text{M}^{\text{I}}\text{IO}_3$

- kromě $\text{M}^{\text{I}}\text{IO}_3$ existují i $\text{M}^{\text{I}}\text{H}(\text{IO}_3)_2$ a $\text{M}^{\text{I}}\text{H}_2(\text{IO}_3)_3$

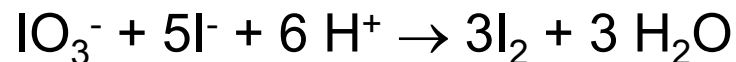
Příprava:

1) zavádění I_2 do roztoku alkalického hydroxidu

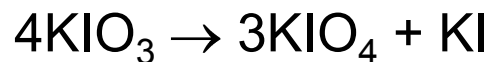
2) neutralizace HIO_3

- jodičnany se v kys. prostředí chovají jako oxidační činidla:

- tepelný rozklad jodičnanů:

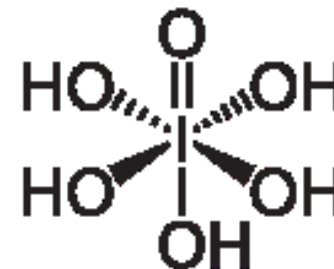
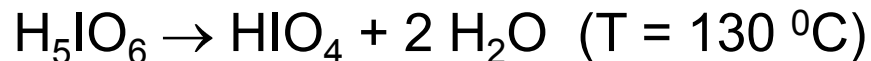
- jodičnany alkalických kovů jsou rozpustné v H_2O

- jodičnany kovů alk. zemin a přechodných kovů jsou nerozpustné v H_2O

Použití jako oxidační činidla.

Kyselina jodistá H_5IO_6 , $(\text{HIO}_4)_n$

- středně silné kyseliny, bílé, krystalické, stálé látky, silné oxidační účinky

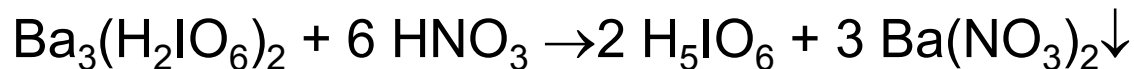

- sklon k vytváření složitějších kondenzačních struktur např.:

Kyselina metajodistá HIO_4 existuje pouze ve formě polymeru $(\text{HIO}_4)_n$, který je nestabilní.

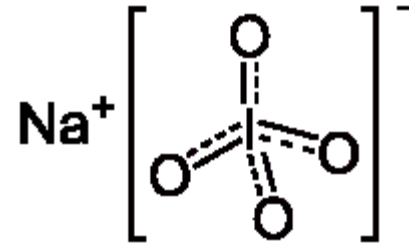
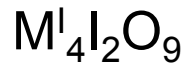
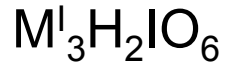
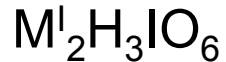
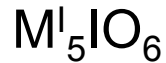
Příprava:

Používá se jako oxidační činidlo, oxidačně štěpí vicinální dioly za vzniku karbonylových sloučenin.

Jodistany

- existují různé typy, nejběžnější:

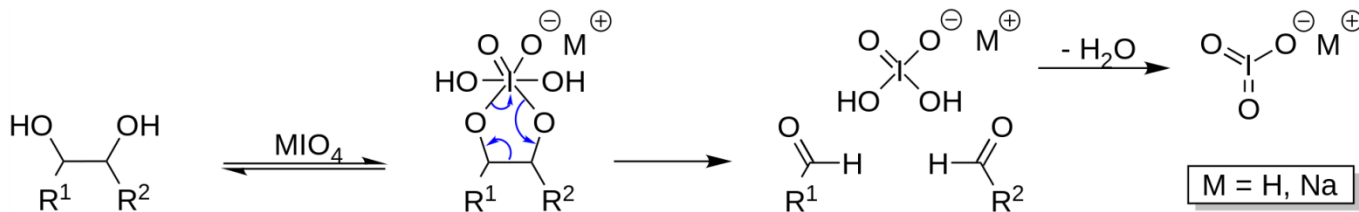

- bezbarvé látky ox. schopností

- málo rozpustné ve vodě, včetně většiny jodistanů alkalických kovů (kromě $LiIO_4$ a $NaIO_4$)

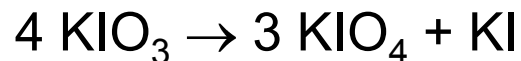
Jodistany v alkalickém prostředí existují pravděpodobně ve formě dimerního aniontu $(O_4I-O-IO_4)^{4-}$

$NaIO_4$ se používá v organické chemii k rozštěpení diolů za vzniku dvou aldehydů

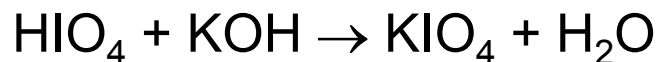

Příprava jodistanů:

1) Tepelným rozkladem jodičnanů (analogie přípravy $M^I\text{ClO}_4$)

2) Neutralizací kyseliny jodisté

3) Oxidací jodičnanů v alkalickém prostředí

